

Nadzwyczajne środki zaskarżenia.

**Postępowania następcze (po
uprawomocnieniu się orzeczenia)**

**Skarga na przewlekłość
postępowania**

Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Nadzwyczajne środki zaskarżenia – środki prawne służące do wywołania kontroli i wzruszenia **prawomocnego orzeczenia sądowego kończącego postępowanie**

Kontrola orzeczenia, które nie podlega już zaskarżeniu w zwykłym trybie instancji. Nadzwyczajne środki zaskarżenia to „wentyl bezpieczeństwa”, który stwarza możliwość wyeliminowania najpoważniejszych błędów wymiaru sprawiedliwości zawartych w prawomocnych orzeczeniach.

Bezpieczeństwo prawne wymaga – z jednej strony – aby orzeczenie w pewnym momencie stało się prawomocne (niewzruszalne), ale z drugiej strony nie można wykluczyć, że w toku instancji nie dostrzeżono określonych uchybień.

Kiedy orzeczenie staje się prawomocne?

1. upłynął termin do wniesienia środka odwoławczego (art. 445 i 460) i strona nie wniosła w tym terminie tego środka
2. upłynął termin do złożenia wniosku o uzasadnienie orzeczenia
3. stronie odmówiono przyjęcia środka odwoławczego (art. 429), a nie zaskarżyła tego zarządzenia lub zaskarżyła, ale zostało ono utrzymane w mocy
4. strona cofnęła środek odwoławczy, a brak jest podstaw do rozpoznania go mimo cofnięcia (art. 432)
5. orzeczenie zostało wydane przez sąd odwoławczy w wyniku wniesienia środka odwoławczego
6. wyrok nakazowy staje się prawomocny, jeżeli oskarżony lub oskarżyciel nie wniosą sprzeciwu w ciągu 7 dni od daty doręczenia wyroku lub cofną sprzeciw (art. 507)

Prawomocność orzeczenia

Prawomocność orzeczenia = zakaz ponownego wszczynania procesu o to samo, czyli o ten sam czyn tej samej osoby (*ne bis in idem*).

Niemożność zaskarżenia orzeczenia w trybie instancji – prawomocność **formalna**

Zakaz ponownego wszczynania postępowania o to samo – prawomocność **materialna**

Orzeczenie prawomocne formalnie i materialnie może być wzruszone jedynie w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Kasacja

Wznowienie postępowania

Skarga na orzeczenie sądu
odwoławczego

Wniosek o stwierdzenie
nieważności orzeczenia wydanego
wobec osoby represjonowanej za
działalność na rzecz niepodległego
bytu państwowego

Kasacja

Kasacja – informacje ogólne

- Nadzwyczajny środek zaskarżenia, przysługujący od **prawomocnych** orzeczeń. W k.p.k. wyróżniono dwa rodzaje kasacji:
- 1. **Kasacja zwyczajna (kasacja strony)** – wnoszona przez **stronę** postępowania; przysługuje od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego oraz prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i orzeczeniu środka zabezpieczającego z art. 93a k.k.
- 2. **Kasacja nadzwyczajna (kasacja w obronie prawa)** – środek zaskarżenia przysługujący od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie w sprawie. Kasację nadzwyczajną mogą wnieść wyłącznie podmioty wskazane w art. 521 kpk
- Jednym z celów kasacji jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa i stanie na straży prawidłowości stosowania prawa przez sądy.

Kasacja strony – zakres przedmiotowy i podmiotowy

- Kasacja przysługuje od **prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie** oraz **prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego z art. 93a k.k.**
- Kasacja nie przysługuje zatem m. in. od:
 - wyroku nakazowego
 - prawomocnego wyroku sądu I instancji
 - prawomocnych wyroków sądu II instancji, które nie kończą postępowania w sprawie np. od wyroku kasatoryjnego (uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji)
- Kasację może wnieść strona, **która wcześniej zaskarżyła orzeczenie sądu I instancji**. Jeżeli strona nie zaskarżyła orzeczenia, może wnieść kasację tylko wtedy, gdy zostało zaskarżone przez drugą stronę i wyrok sądu I instancji został zmieniony na niekorzyść strony, która nie wniosła apelacji.
 - Wyjątek – zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej. Kasację od wyroku sądu odwoławczego może wnieść strona, która wcześniej nie zaskarżyła orzeczenia sądu I instancji.

Kasacja strony – Postawy kasacyjne

- Art. 523
- **rażące** naruszenie prawa (art. 438 pkt 1 i 2), jeżeli mogło mieć **istotny wpływ** na treść orzeczenia. **Kontroli kasacyjnej nie obejmują wątpliwości co do ustaleń faktycznych!** Kontroli kasacyjnej nie podlegają ustalenia faktyczne, ale sposób ich dokonania
- bezwzględne przyczyny odwoławcze
- Kasację na korzyść oskarżonego można wnieść w **razie skazania za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.**
- Kasację na niekorzyść – w razie **uniewinnienia** oskarżonego albo umorzenia postępowania oraz umorzenia z **powodu niepoczytalności sprawcy**

Ograniczenia nie obowiązują wtedy, gdy zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza (art. 439) oraz w przypadku kasacji nadzwyczajnej

Rażące naruszenie prawa

- Zwrot bardzo oceny.
- Obraza prawa powinna mieć charakter wyraźny, niewątpliwy, dający się łatwo stwierdzić i mający znaczny „ciężar gatunkowy”. Trzeba uwzględnić „jakość” naruszenia prawa, która świadczy o poważnym uchybieniu, zbliżonym do bezwzględnych przyczyn odwoławczych.
- Pod pozorem zarzutów kasacyjnych, które powinny dotyczyć procedowania przez sąd odwoławczy, nie można powielać zarzutów apelacyjnych. Wyjątkiem jest sytuacja, w której sąd odwoławczy nie rozpoznał zarzutów apelacyjnych bądź rozpoznał je w sposób nienależyty albo wyraził błędny pogląd prawny (tzw. efekt przeniesienia).
 - np. gdy z uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie wynika, że zarzut apelacji był przedmiotem rozważań sądu.
 - sąd odwoławczy powinien rzetelnie ustosunkować się do zarzutów podnoszonych w środku odwoławczym

Postanowienie SN z 30.03.2017 r., III KK 395/16

- „(...) w polskiej procedurze karnej obowiązuje system dwuinstancyjny, a nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci kasacji jest przewidziany jedynie na wypadek konieczności skorygowania najbardziej fundamentalnych błędów. Gdyby podstawy kasacji nie zostały określone w sposób bardziej restryktywny niż podstawy apelacji (zażalenia), wówczas mielibyśmy, w istocie, do czynienia z systemem trójinstancyjnym, opartym na tzw. zdublowanej apelacji (zażaleniu). Oparcie polskiego procesu karnego na modelu dwuinstancyjnym sprawia, że wydawane przez sądy ad quem orzeczenia reformatoryjne i utrzymujące w mocy rozstrzygnięcia sądów a quo, zyskują status prawomocności z chwilą ich ogłoszenia. Niekwestionowanym, fundamentalnym założeniem współczesnych procedur jest potrzeba zwiększonej ochrony stabilności orzeczeń prawomocnych w porównaniu z ochroną zaskarżonych orzeczeń nieprawomocnych”

Kasacja strony – warunki skutecznego wniesienia

- 1. wyczerpanie toku instancji
- 2. istnienie *gravamen*
- 3. przymus adwokacko-radcowski – kasacja, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, musi zostać sporządzona i podpisana przez obrońcę lub pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym
 - ważne! – zakres działania obrońcy (pełnomocnika) z urzędu w postępowaniu karnym – art. 84
 - Ustanowienie obrońcy lub wyznaczenie obrońcy z urzędu **uprawnia** go do działania w całym postępowaniu, nie wyłączając czynności po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli nie zawiera ograniczeń. Wyznaczenie obrońcy z urzędu nakłada na niego **obowiązek** podejmowania czynności procesowych **do prawomocnego zakończenia postępowania**
 - Obrońca wyznaczony z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, w postępowaniu o uchylenie wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania lub w postępowaniu o wznowienie postępowania powinien sporządzić i podpisać kasację, skargę od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania lub wnioski o wznowienie postępowania albo poinformować na piśmie sąd, że nie stwierdził podstaw do wniesienia kasacji, skargi lub wniosku o wznowienie postępowania. Jeżeli kasacja, skarga lub wniosek zostaną wniesione, obrońca ten jest uprawniony do udziału w toczącym się postępowaniu.

Kasacja strony – warunki skutecznego wniesienia

- 4. dochowanie terminów procesowych
 - 7 dniowego terminu od daty ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia sądu odwoławczego do złożenia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem
 - 30 dniowego terminu od daty doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem do złożenia kasacji w Sądzie Najwyższym za pośrednictwem sądu, który wydał zaskarżony wyrok
- 5. kasacja może być oparta na podstawach wskazanych w art. 523!
- 6. uiszczenie opłaty kasacyjnej (450 zł, gdy sądem I instancji był sąd rejonowy, 750 zł, gdy sądem I instancji był sąd okręgowy)
- Wniesieniu kasacji nie stoi na przeszkodzie wykonanie kary, akt łaski, zatarcie skazania ani okoliczność wyłączająca ściganie lub uzasadniająca zawieszenie postępowania.

Kasacja nadzwyczajna – art. 521

- **Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny**, a także **Rzecznik Praw Obywatelskich** może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie.
- **Rzecznik Praw Dziecka** może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie, **jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka.**
- Kasacja nadzwyczajna może być wniesiona od **każdego prawomocnego orzeczenia, kończącego postępowanie**, czyli
 - także od postanowień,
 - prawomocnego wyroku sądu I instancji
 - wyroku nakazowego
 - wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a także karę grzywny, ograniczenia wolności lub np. od orzeczenia, w którym odstąpiono od wymierzenia kary

Strona lub inny uczestnik postępowania może złożyć wniosek (prośbę) o wniesienie kasacji nadzwyczajnej przez podmioty z art. 521 (por. 9 § 2)

Kasację nadzwyczajną wnosi się bezpośrednio do Sądu Najwyższego. Podmioty z art. 521 nie są ograniczone żadnym terminem, ale niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść oskarżonego po upływie 1 roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

W kasacji nadzwyczajnej można podnosić zarzuty rażącego naruszenia prawa, jeżeli miało to istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 1 i 2) oraz bezwzględne przyczyny odwoławcze

Kasacja
Prokuratora
generalnego ze
względu na rażącą
niewspółmierność
kary

- **Art. 523 § 1.** Kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w **art. 439 lub innego rażącego naruszenia prawa**, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary.
- **§ 1a.** Ograniczenia, o którym mowa w § 1 zdanie drugie, nie stosuje się do kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie.
- Problem – dlaczego w 523 § 1a mowa o „niewspółmierności kary” a w 438 pkt 4 o „rażącej niewspółmierności”? Czy niewspółmierność przy kasacji nadzwyczajnej musi być mniej rażąca niż przy zwyczajnej?
- por. w szczególności postanowienie SN z 30.03.2017 r., III KK 395/16 – następny slajd

- „W związku z tym, że w przepisie określającym owo wyłączenie mowa jest o „niewspółmierności kary”, a nie o „rażącej niewspółmierności kary”, może zrodzić się pytanie, czy chodzi tu o jakąkolwiek rozbieżność w ocenie między Sądem Najwyższym i sądem powszechnym co do rodzaju i wysokości kary, czy też chodzi jedynie o niewspółmierność, która osiągnęła kwalifikowaną postać, a mianowicie o niewspółmierność rażąca.
- Jak słusznie rozstrzygnął to już Sąd Najwyższy w dotychczasowych orzeczeniach, wykładnia systemowa i funkcjonalna zdecydowanie przemawiają za **zawężającym rozumieniem tej podstawy kasacyjnej, obejmującym tylko i wyłącznie rażąca niewspółmierność kary.** Trafnie wskazano bowiem, że w systemie środków zaskarżenia jednym z kryteriów podziału na zwyczajne i nadzwyczajne środki zaskarżenia są podstawy zaskarżenia, które w przypadku nadzwyczajnych środków zaskarżenia mają charakter kwalifikowany. **Kasacja, co do zasady, może zostać oparta na zarzucie „rażącego” naruszenia prawa, gdy mogło ono mieć „istotny” wpływ na treść orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.).** Takiego wymagania nie przewidziano w wypadku podstaw do wniesienia zwykłych środków zaskarżenia z odwołaniem się do naruszenia czy to prawa materialnego, czy procesowego (art. 438 pkt 1 i 2 k.p.k.). **Postąpienie przez ustawodawcę w art. 523 k.p.k. sformułowaniem „niewspółmierność kary”, bez dopełnienia go przymiotnikiem „rażąca”, nie może więc być obliczona na zróżnicowanie podstawy odwoławczej i kasacyjnej w zakresie współmierności kary w tym aspekcie, iż na gruncie postępowania wywołanego nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia niewspółmierność kary o mniejszym stopniu nasilenia może być uznana za skuteczną podstawę tego środka.** Zróżnicowanie to wynika jedynie z przyjętej techniki legislacyjnej. Chodziło w tym wypadku o wprowadzenie wyjątku od wyrażonej w art. 523 § 1 k.p.k. zasady, że kasacja nie przysługuje wyłącznie z powodu niewspółmierności kary, w którym to przepisie nawiązywano do systematyki zwykłych podstaw odwoławczych. Pozbawione jakiegokolwiek racji byłoby przy tym wprowadzenie możliwości kwestionowania w nadzwyczajnym środku zaskarżenia czegoś, czego nie można było uprzednio kwestionować w ramach środka zwykłego, to jest w apelacji – a mianowicie niewspółmierności kary innej niż rażąca”

postanowienie SN z 30.03.2017 r., III KK 395/16

- „(...) zarówno **charakter kasacji**, która jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, nie zaś zwykłym środkiem odwoławczym, jak i **potrzeba zwiększonej ochrony stabilności orzeczeń prawomocnych w porównaniu z ochroną zaskarżonych orzeczeń nieprawomocnych**, przemawiają za poglądem, że na gruncie postępowania wywołanego nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, wniesionym na podstawie art. 523 § 1a k.p.k., za skuteczną podstawę tego środka może być uznana wyłącznie „rażąca”, a nie „zwykła” („jakakolwiek”) niewspółmierność kary, a co więcej, stopień nasilenia owej rażącej niewspółmierności musi być wyższy od tego, który byłby wystarczający dla uwzględnienia apelacji wniesionej na podstawie z art. 438 pkt 4 k.p.k.”

Warunki formalne kasacji

- Część wstępna kasacji (art. 119)
 - oznaczenie sądu (kasacja zawsze jest adresowana do Sądu Najwyższego)
 - wskazanie sprawy
 - oznaczanie i adres wnoszącego kasację
 - podanie nazwy pisma (kasacja)
- Część merytoryczna kasacji
 - określenie zakresu zaskarżenia (art. 427 § 1, art. 425 § 2 w zw. z art. 518)
 - wskazanie zarzutów kasacyjnych (art. 427 § 2 w zw. z art. 518 i art. 523 § 1) i podanie na czym polegało zarzucane uchybienie (art. 526 § 1)
 - sformułowanie wniosku kasacyjnego
- Część motywacyjna kasacji – uzasadnienie
- Część końcowa – data, podpis, załączniki kasacji (odpisy, dowód uiszczenia opłaty – ważne art. 527 § 2, upoważnienie do obrony/pełnomocnictwo)

Tryb rozpoznawania kasacji Strony

- 1. Kasację wnosi się do Sądu Najwyższego za pośrednictwem sądu, który wydał zaskarżony wyrok. **Strona musi złożyć wniosek o doręczenie wyroku wraz z pisemnym uzasadnieniem.**
 - art. 457
 - sąd odwoławczy powinien sporządzić uzasadnienie w terminie 14 dni od daty ogłoszenia wyroku
- 2. Strona ma 30 dni od daty doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem. W przypadku wniesienia kasacji obowiązuje przymus **adwokacko-radcowski**. Kasacja musi zostać sporządzona i podpisana przez adwokata lub radcę prawnego. Jeżeli strona nie ma obrońcy lub pełnomocnika z wyboru może złożyć wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu.
- 3. Kasację wnosi się do sądu odwoławczego – kontrola formalna art. 526 w zw. z art. 119 §. 1 Prezes sądu odwoławczego, jeżeli kontrola formalna przebiegła pozytywnie doręcza odpis kasacji pozostałym stronom. Prokurator jest zobowiązany do złożenia odpowiedzi na kasację. Jeżeli kasacja nie spełnia warunków formalnych (lub braków nie uzupełniono w terminie 7 dni – art. 120), została wniesiona po terminie lub przez osobę nieuprawnioną – odmawia się przyjęcia kasacji. Za zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji przysługuje zażalenie
- 4. W sprawach z oskarżenia publicznego, prokurator musi złożyć pisemną odpowiedź na kasację. Po złożeniu pisemnej odpowiedzi, kasację przekazuje się do Sądu Najwyższego.

Tryb rozpoznawania kasacji Strony

- 5. Kontrola formalna przed Sądem Najwyższym – 531
 - SN ponownie bada czy kasacja odpowiada warunkom formalnym (ogólnym i szczególnym), czy została wniesiona przez osobę uprawnioną, czy była dopuszczalna i czy jej przyjęcie nie nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu. SN może również zwrócić akta sądowi odwoławczemu, gdy ustalił, że nie zostały dopełnione czynności zmierzające do usunięcia braków formalnych wniesionej kasacji.
 - na postanowienie o pozostawieniu kasacji bez rozpoznania **nie przysługuje zażalenie**
- 6. Sąd Najwyższy **rozpoznaje kasację na rozprawie**, a w wypadkach wskazanych w ustawie – na posiedzeniu bez udziału stron
 - na posiedzeniu rozpoznawana jest kasacja
 - którą uznano za oczywiście bezzasadną, chyba że została wniesiona przez podmioty z art. 521
 - jeżeli uwzględnia się w całości na korzyść oskarżonego w razie jej oczywistej zasadności

Tryb
rozpoznawania
kasacji
nadzwyczajnej

1. Podmioty z art. 521 wnoszą kasację
bezpośrednio do Sądu Najwyższego

2. Kasację zawsze rozpoznaje się na
rozprawie, chyba że Sąd Najwyższy
uwzględni kasację jako oczywiście
zasadną na posiedzeniu

Rodzaj orzeczenia	Skład sądu
Kasacja dotyczy wyroku	3 sędziów
Kasacja dotyczy wyroku sądu orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności	5 sędziów
Kasacja dotyczy orzeczenia SN (postanowienia i wyroku), a wydano je w składzie innym niż jednoosobowy)	7 sędziów
Kasacja od orzeczenia SN wydanego w składzie 1 sędziego	3 sędziów
Gdy nie jest konieczne orzekanie o kasacji wyrokiem	1 sędzia, chyba że Prezes SN zarządzi rozpoznanie w składzie 3 sędziów

Skład sądu w postępowaniu kasacyjnym

ODDALENIE KASACJI	UCHYLENIE ZASKARŻONEGO ORZECZENIA W CAŁOŚCI LUB CZĘŚCI	ZMIANA ORZECZENIA – art. 537 § 2
<ul style="list-style-type: none"> • Kasację SN zawsze oddala <u>postanowieniem</u> • Por. uchwała SN z 9.10.2000, I KZP 37/00 	<ul style="list-style-type: none"> • Postanowieniem lub wyrokiem, w zależności od tego czy kasację wniesiono od wyroku czy postanowienia • Decyzja uchylająca musi odpowiadać formie uchylanego orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • Uchylenie orzeczenia i uniewinnienie oskarżonego, jeżeli skazanie jest niesłuszne • SN nie może zmieniać ustaleń faktycznych

Rodzaje rozstrzygnięć

Wznowienie postępowania

Wznowienie postępowania

- Drugi obok kasacji kodeksowy nadzwyczajny środek zaskarżenia. Ma na celu uchylenie orzeczenia przede wszystkim z uwagi na okoliczności, jakie zaistniały poza postępowaniem, a mogły mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.
- Wznowienie postępowania – zasadniczo – nie jest ograniczone żadnym terminem.
 - Uwaga na:
 1. Art. 540b § 1 - Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony **w terminie zawitym miesiąca** od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu jeżeli sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność
 - nie stosuje się tego przepisu, gdy w rozprawie/posiedzeniu uczestniczył obrońca oraz w przypadkach, o których mowa w art. 133 § 1, 136 § 1 i 139 § 1
 2. art. 542 § 5 – niedopuszczalne jest wznowienie postępowania z urzędu na niekorzyść oskarżonego po upływie 1 roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia.
- Przeszkodą do wznowienia postępowania nie jest wykonanie kary, ulaskawienie, zatarcie skazania czy śmierć skazanego (art. 542 § 2)
- W trybie określonym w rozdziale 56 możliwe jest wznowienie jedynie **postępowania sądowego**.

Kierunek wznowienia postępowania

- **Wyłącznie na korzyść**
 - po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że (art. 540 § 1 pkt. 2):
 - a) skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze,
 - b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary,
 - c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu.
 - Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (art. 540 § 2);
 - Potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską (art. 540 § 3).
 - Ujawnią się bezwzględne przyczyny odwoławcze z art. 439 § 1 pkt. 9 – 11, obligujące sąd do wznowienia postępowania z urzędu, pod warunkiem, że okoliczność ta nie była uprzednio przedmiotem rozpoznania kasacji (art. 542 § 3)
- **Na korzyść lub niekorzyść**
 - związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 540 § 1 pkt. 1),
 - sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność (art. 540b § 1),
 - W przypadku zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 1 – 8.
- **Wyłącznie na niekorzyść**
 - skazany, do którego zastosowano przepis art. 60 § 3 lub 4 k.k. lub art. 36 § 3 k.k.s., nie potwierdził w postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie informacji (art. 540a pkt. 1),
 - zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3 (art. 540a pkt. 2).

Przesłanki wznowienia postępowania

Art. 540. § 1. Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, jeżeli:

1. w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia,
2. po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że:
 - a) skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze,
 - b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary,
 - c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu.

§ 2. Postępowanie wznawia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie; wznowienie nie może nastąpić na niekorzyść oskarżonego.

§ 3. Postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

Art. 540a Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić, jeżeli:

1. skazany, do którego zastosowano przepis art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego, nie potwierdził w postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie informacji,
2. zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3.

Art. 540b. § 1. Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony w terminie zawitym miesiąca od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu, jeżeli sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność,

- § 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w wypadkach, o których mowa w art. 133 § 2, art. 136 § 1 oraz art. 139 § 1, a także jeżeli w rozprawie lub posiedzeniu

PRZESTĘPSTWO POPEŁNIONE W ZWIĄZKU Z POSTĘPOWANIEM JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA

- Art. 540 § 1 pkt. 1 → tzw. *propter falsa*
- Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się **jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa**, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia.
 - **Art. 541. § 1.** Czyn, o którym mowa w art. 540 § 1 pkt 1, musi być ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że orzeczenie takie nie może zapaść z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3-11 lub w art. 22.
 - § 2. W tym wypadku wniosek o wznowienie postępowania powinien wskazywać wyrok skazujący lub orzeczenie zapadłe w postępowaniu karnym, stwierdzające niemożność wydania wyroku skazującego.
- Wznowienie na tej podstawie wymaga stwierdzenia dwóch okoliczności:
 1. Faktu popełnienia przestępstwa, zgodnie z art. 541;
 2. Wykazania wpływu przestępstwa na treść orzeczenia, czyli musi istnieć związek przyczynowy pomiędzy przestępstwem a treścią orzeczenia. Ustawa nie precyzuje rodzaju przestępstwa i z tego względu należy przyjąć, że chodzi o każde przestępstwo o cechach wyżej wskazanych, popełnione nie tylko przez uczestnika procesu.

NOWE FAKTY LUB DOWODY JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA

- Art. 540 § 1 pkt. 2 → tzw. *propter nova*
- Nowe fakty lub dowody, które na to, że:
 - a) skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze,
 - b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary,
 - c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu.

Chodzi o tzw. *noviter reperta*, czyli fakty (dowody) nowo ujawnione i uprzednio nieznanne nawet stronie. Jak stwierdza się w Uzasadnieniu do projektu nowelizacji z 27 września 2013 r.: „W postępowaniu opartym na modelu kontradyktoryjnym strona nie powinna pozostawać bierna w prezentowaniu dowodów w toku postępowania przed wydaniem prawomocnego orzeczenia i niejako „zaskakiwać” nimi organy wymiaru sprawiedliwości dopiero we wniosku mającym inicjować postępowanie toczące się w trybie nadzwyczajnego środka zaskarżenia.”

Strona musi uprawdopodobnić okoliczności wskazane w art. 540 § 1 pkt. 2

NOWE FAKTY LUB DOWODY JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA

- **Postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., II KO 60/06**
- Ciężar dowodu w postępowaniu przewidzianym w rozdziale 56 k.p.k. spoczywa na stronie składającej wniosek o wznowienie postępowania. Jednocześnie nowy dowód, który nie był znany Sądowi orzekającym w sprawie, musi mieć taki charakter i znaczenie, że z dużym prawdopodobieństwem wykazuje, iż zapadłe dotychczas orzeczenia były błędne, a więc, że doszło do "pomyłki sądowej".
- **Postanowienie SN z dnia 15 kwietnia 2008 r., II KO 84/07**
- To skazany, w razie powoływania się na podstawę de novis, obarczony jest ciężarem uprawdopodobnienia zasadności wniosku o wznowienie postępowania, skoro wcześniej prawomocnym wyrokiem skazującym obalone zostało domniemanie niewinności. Nie wystarczy zatem samo powoływanie się przez autora wniosku na nowy fakt czy dowód, ale powinien on przedstawić co najmniej tzw. dowód swobodny (np. pisemne oświadczenie określonej osoby), świadczący o błędności skazania.

ORZECZENIE TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA

- art. 540 § 2 → tzw. *propter decreta*
- Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.
- Zgodnie z art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie TK o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania.
- Art. 540 § 2 jest podstawą do wznowienia każdego orzeczenia (postanowienia oraz wyroku), niezależnie od rodzaju rozstrzygnięcia (skazanie, uniewinnienie, umorzenie czy warunkowe umorzenie postępowania). Nie jest wymagane spełnienie dodatkowych przesłanek - samodzielną podstawą wznowienia jest orzeczenie TK o niezgodności przepisu stanowiącego podstawę orzeczenia z Konstytucją RP, umową międzynarodową czy ustawą.
- Ustawodawca nie wymaga, aby w chwili złożenia wniosku konkretny przepis utracił moc obowiązującą. Chodzi jedynie o stwierdzenie jego niekonstytucyjności. Jednak gdy TK stwierdził niekonstytucyjność przepisu, ale odroczył na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji utratę jego mocy, wznowienie postępowania może nastąpić dopiero po upływie czasu, do którego przepis ten jeszcze obowiązuje

Wznowienie postępowania przepisu może nastąpić tylko na korzyść strony, ale jednocześnie pod warunkiem, że nie będzie to wznowienie postępowania na niekorzyść oskarżonego. Oznacza to, że wznowienie postępowania na korzyść innej strony niż oskarżony nie może doprowadzić do pogorszenia sytuacji prawnej oskarżonego w żadnym aspekcie w stosunku do tej, jaka istniała przed wznowieniem postępowania.

ROZSTRZYGNIĘCIE ORGANU MIĘDZYNARODOWEGO JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA

- Art. 540 § 3
- Postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.
- Głównie chodzi o ETPC, ale należy uwzględnić również Komitet Praw Człowieka ONZ
- Bardzo ważna **uchwała 7 sędziów SN z dnia 26 czerwca 2014 r., I KZP 14/14**
- "Potrzeba" wznowienia postępowania, o której mowa w art. 540 § 3 k.p.k., może dotyczyć nie tylko postępowania w sprawie, do której odnosi się rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o naruszeniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, **ale także do innych postępowań karnych, w których zaistniało naruszenie postanowień Konwencji tożsame w układzie okoliczności faktyczno-prawnych do stwierdzonego w orzeczeniu tego Trybunału wydanym przeciwko Polsce.**
- cd. Na następnym slajdzie

Art. 540a –
wznowienie
wyłącznie
na
niekorzyść

- Pojawienia się nowych okoliczności świadczących o tym, że oskarżony nie zasługiwał na skazanie z zastosowaniem nadzwyczajnego złagodzenia kary w warunkach art. 60 § 3 lub 4 k.k. albo art. 36 § 3 k.k.s., albo wskazujących, że absorpcyjne umorzenie postępowania karnego było niezasadne. W tych sytuacjach wznowienie postępowania może nastąpić **tylko na wniosek strony.**
- W wypadku wskazanym w pkt 1 chodzi o wznowienie postępowania w sprawie, w której wydano wyrok z zastosowaniem art. 60 § 3 lub 4 k.k. albo art. 36 § 3 k.k.s. w stosunku do współoskarżonego, który następnie w innym postępowaniu - przesłuchany jako świadek - **nie potwierdził okoliczności, które wówczas ujawnił, i dzięki temu skorzystał z dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary.**
- Pkt. 2 zawiera odesłanie do art. 11 § 3 („postępowanie umorzone na podstawie § 1 można wznowić [...],”). Wskazane w tym przepisie przesłanki wznowienia odnoszą się więc do każdego umorzonego absorpcyjnie postępowania. Chodzi tu o taki układ procesowy, w którym sąd absorpcyjnie umorzył postępowanie, natomiast wyrok skazujący wydany w innej sprawie, z powodu którego to postępowanie umorzono, został następnie uchylony lub w istotny sposób zmieniony w wyniku kasacji lub wznowienia postępowania. Dochodzi zatem do zmiany okoliczności, które leżały u podstaw umorzenia absorpcyjnego.

ROZPOZNANIE SPRAWY POD NIEOBECNOŚĆ OSKARŻONEGO JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA

- art. 540b
- § 1. Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony w terminie zawitym miesiąca od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu, jeżeli:
 1. sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność,
 2. orzeczenia, o którym mowa w art. 100 § 3 i 4, wydanego pod nieobecność skazanego nie doręczono skazanemu albo doręczono w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o jego treści oraz o przysługującym mu prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.
- § 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w wypadkach, o których mowa w art. 133 § 2, art. 136 § 1 oraz art. 139 § 1, a także jeżeli w rozprawie lub posiedzeniu uczestniczył obrońca.

ROZPOZNANIE SPRAWY POD NIEOBECNOŚĆ OSKARŻONEGO JAKO PODSTAWA WZNOWIENIA POSTĘPOWANIA

- Kontrowersyjna podstawa wznowienia postępowania. Została wprowadzona w związku z koniecznością dostosowania przepisów k.p.k. do wymogów unijnych (decyzja ramowa Rady 2009/299/WSiSW z 26 lutego 2009 r. zmieniającej decyzje ramowe 2002/584/WSiSW, 2005/214/WSiSW, 2006/783/WSiSW, 2008/909/WSiSW oraz 2008/947/WSiSW (Dz.Urz. UE 2009 L 81/24). Celem było wzmocnienie praw procesowych oskarżonych oraz ułatwienie stosowania zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie. Wskazana decyzja ramowa preferuje - w zakresie form doręczania korespondencji procesowej - doręczenie osobiste lub inną formę zapewniającą bezpośrednie uzyskanie przez oskarżonego informacji o czasie i miejscu rozprawy. Implementacja tej decyzji ramowej nie polega jednak na zmianie modelu doręczeń pism sądowych.
- „Wznowienie postępowania na podstawie art. 540b ma fakultatywny charakter. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że "do oceny sądu pozostawiono ocenę, czy wznowienie postępowania w konkretnej sprawie byłoby celowe. Nie zawsze bowiem uchybienie obowiązкови doręczenia np. orzeczenia skutkować będzie ograniczeniem praw procesowych oskarżonego. Jako przykład można podać niedoręczenie lub wadliwe doręczenie wyroku wydanego na posiedzeniu, wobec którego bieg terminu do złożenia środka zaskarżenia rozpoczął się z dniem jego ogłoszenia, nie zaś doręczenia stronie (tzw. doręczenie informacyjne). Wznowienie postępowania w takiej sytuacji byłoby całkowicie nieuzasadnione". Wydaje się, że wznowienie będzie niecelowe również w sytuacji, gdy oskarżony nie został w ogóle zawiadomiony, ale nie budzi wątpliwości, że wiedział o terminie rozprawy lub posiedzenia z innego źródła, np. od obrońcy. **Postulować jednak należy daleko idącą wstrzeźliwość w korzystaniu z możliwości odmowy wznowienia, pomimo że zachodzi jedna z podstaw określonych w art. 540b § 1. W przeciwnym razie może dojść do całkowitej uznaniowości w stosowaniu tej instytucji.**”
- Prof. S. Steinborn, *Komentarz aktualizowany do art.540b k.p.k.*, LEX

Wznowienie postępowania z Urzędu

- Art. 542 § 3 – wznowienie postępowania **jedynie z urzędu w przypadku zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych** jeżeli nie były one uprzednio przedmiotem rozpoznania w trybie kasacji.
- art. 439 § 1, przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego.
- Wznowienie postępowania na niekorzyść oskarżonego jest ograniczone 6 miesięcznym terminem
- Wyjątek od zasady skargowości!
- Bezwzględne przyczyny odwoławcze nie mogą być podstawą wznowienia postępowania na wniosek strony. Dla strony przyczyny te mogą być podstawą kasacji. Strona może jednak w trybie art. 9 § 2 zasygnalizować sądowi zaistnienie powyższych uchybień.
- Zasygnalizowanie uchybień w trybie art. 9 § 2 nie jest obarczone przymusem adwokacko – radcowskim.
- **Sąd, działając z urzędu, postanowieniem wznawia postępowanie.**

Tryb wznowienia postępowania

Na wniosek

- Art. 542 § 1
- Art. 540, 540a i 540b
- Wznowienie postępowania następuje **na wniosek strony**.
- Po śmierci skazanego, wniosek o wznowienie postępowania na korzyść może złożyć osoba najbliższa

Z urzędu

- Art. 542 § 3
- W przypadku zaistnienia przyczyn wskazanych w art. 439 § 1, przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego.

Tryb wznowienia postępowania

- W postępowaniu w przedmiocie wznowienia postępowania stosuje się odpowiednio przepisy postępowania odwoławczego i kasacyjnego, wskazane w art. 545:
 1. art. 425 § 2 zd. 1 – strona może w drodze wznowienia postępowania zaskarżyć prawomocne orzeczenie w całości lub w części. Recypowanie tylko zdania pierwszego art. 425 § 2 oznacza, że w trybie wznowienia postępowania nie jest dopuszczalne zaskarżenie samego uzasadnienia orzeczenia;
 2. art. 425 § 3 i 4 – *gravamen* w zaskarżeniu orzeczenia (§ 3), co nie dotyczy oskarżyciela publicznego, który może złożyć wniosek o wznowienie postępowania na korzyść oskarżonego (§ 4);
 - 3) art. 429 – kontrola formalna wniosku o wznowienie postępowania przez prezesa sądu .W wypadku, gdy wniosek pochodzi od osoby nieuprawnionej (niebędącej stroną lub osobą wskazaną w art. 542 § 2) albo jest niedopuszczalny z mocy ustawy (nie dotyczy postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem) lub pomimo wezwania do uzupełnienia jego braków formalnych nie zostały one usunięte, **prezes sądu wydaje zarządzenie o odmowie jego przyjęcia**. Podstawą do odmowy przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania jest również art. 530 § 2.
- Zarządzenie prezesa sądu jest zaskarżalne.

4. art. 430 § 1 – mimo przyjęcia wniosku i skierowania do rozpoznania sąd powinien pozostawić wniosek bez rozpoznania, jeżeli zachodzą podstawy do odmowy jego przyjęcia określone w art. 429 § 1.. Recypowanie tylko § 1 art. 430 ogranicza możliwość zaskarżenia postanowienia o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania tylko do sytuacji wskazanej w art. 547 § 1 tzn. gdy to postanowienie wydał sąd okręgowy;
5. art. 431 i 432 – cofnięcie wniosku o wznowienie postępowania na takich samych zasadach, jak w wypadku cofnięcia środka odwoławczego.
6. art. 435 – w sprawach złożonych podmiotowo (więcej niż jeden oskarżony), gdy wniosek o wznowienie postępowania ograniczony został co do jednego ze współoskarżonych (skazanych), sąd wznowieniowy, wznowiając postępowanie na korzyść tego oskarżonego (skazanego), może także wznowić postępowanie co do pozostałych współoskarżonych (skazanych), którzy nie złożyli wniosku o wznowienie postępowania, jeżeli te same względy przemawiają za wznowieniem postępowania na rzecz tamtych
7. art. 442 – sąd, wznowiając postępowanie, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej lub drugiej instancji. Sąd ponownie rozpoznaje sprawę **tylko w granicach przekazania**. Jeżeli zostało wznowione jedynie w części dotyczącej orzeczenia o karze, sąd ponownie rozpoznający sprawę może wyjść poza granice przekazania i uniewinnić oskarżonego lub umorzyć postępowanie (art. 442 § 1). Sąd ponownie rozpoznający sprawę jest jednak związany zapatrywaniami prawnymi i wskazaniem co do dalszego postępowania sformułowanymi przez sąd wznowieniowy (art. 442 § 3)
8. art. 456 – forma orzeczenia sądu wznowieniowego. Gdy wznowienie dotyczy postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem, to wznowiając postępowanie, sąd wznowieniowy orzeka w formie wyroku. Natomiast gdy wznowienie dotyczy postępowania sądowego zakończonego prawomocnym postanowieniem, to zgodnie z regułą wyrażoną w art. 93 § 1 sąd orzeka w formie postanowienia;

9. art. 529 –wniesieniu i rozpoznaniu wniosku o wznowienie postępowania na korzyść oskarżonego (skazanego) nie stoi na przeszkodzie wykonanie kary, zatarcie skazania, akt łaski ani też okoliczność wyłączająca ściganie lub uzasadniająca zawieszenie postępowania;
10. art. 530 - podstawę do podjęcia przez prezesa sądu właściwego do wznowienia postępowania czynności dotyczących wstępnej kontroli wniosku o wznowienie postępowania w zakresie wskazanym w tym przepisie, a także uprawnia do wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku Gdy sądem odwoławczym jest Sąd Najwyższy, a więc przy zażaleniu na zarządzenie prezesa sądu apelacyjnego lub Prezesa Sądu Najwyższego, to zgodnie z art. 530 § 3 zd. 2 Sąd Najwyższy orzeka jednoosobowo;
11. art. 532 – możliwość wstrzymania wykonania orzeczenia, którym prawomocnie zakończono postępowanie sądowe, jak też innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od rozpoznania wniosku. Wstrzymanie wykonania orzeczenia może być połączone z zastosowaniem wskazanych w tym przepisie środków zapobiegawczych.
12. art. 538 - gdy po rozpoznaniu wniosku o wznowienie postępowania lub wznawiając postępowanie z urzędu, sąd uchylił wyrok skazujący, to ustaje wykonanie kary. W wypadku ponownego skazania karę już wykonaną zalicza się na poczet nowo orzeczonej kary (art. 538 § 1). W takiej sytuacji sąd wznowieniowy może również zastosować środek zapobiegawczy (art. 538 § 2). Na postanowienie o zastosowaniu tego środka przysługuje zażalenie (art. 252 § 1);
13. art. 434 i 443 – wznowienie postępowania na korzyść oskarżonego (skazanego) i obowiązywanie zakazu *reformationis in peius*.

**Wniosek o
wznowienie
postępowania**

**Przymus adwokacko –
radcowski** – art. 545 § 2

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

- 1) sąd okręgowy – sprawy zakończone orzeczeniem sądu rejonowego,
- 2) sąd apelacyjny – sprawy zakończone orzeczeniem sądu okręgowego,
- 3) Sąd Najwyższy orzeka w przedmiocie wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem sądu apelacyjnego lub Sądu Najwyższego.

Skład sądu – 3 sędziów

W kwestii wznowienia postępowania sąd orzeka **na posiedzeniu bez udziału stron**, chyba że prezes sądu lub sąd postanowi inaczej.

Jeżeli sąd zarządził sprawdzenie okoliczności w trybie art. 97, strony mają prawo wziąć udział w czynnościach sprawdzających.

**Kontrola formalna
wniosku art. 429 –
PREZES SĄDU**

**Niespełnienie wymogów formalnych
– odmowa przyjęcia wniosku
Zarządzenie zaskarżalne**

Sąd, orzekając jednoosobowo, odmawia przyjęcia wniosku nie pochodzącego od osoby wymienionej w § 2 bez wzywania do usunięcia jego braków formalnych, jeżeli z treści wniosku, w szczególności odwołującego się do okoliczności, które były już rozpoznawane w postępowaniu o wznowienie postępowania, wynika jego oczywista bezzasadność. Na postanowienie o odmowie przyjęcia wniosku przysługuje zażalenie do tego samego sądu orzekającego w składzie trzech sędziów.

**Wniosek spełnia wymogi formalne –
przyjęcie zażalenia do rozpoznania**

**Kontrola dokonywana
przez sąd wznowieniowy
(art. 430)**

**Jeżeli wniosek spełnia
warunki formalne – przyjęcie
do rozpoznania**

**Negatywny wynik –
wniosek pozostawia się
bez rozpoznania**

Rodzaje rozstrzygnięć

Merytoryczne

- Oddalenie wniosku – jeżeli sąd nie go uwzględnia
- Uwzględnienie wniosku i:
 1. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi. W sytuacji, w której wznowienie dotyczy postępowania zakończonego orzeczeniem sądu drugiej instancji, przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić zarówno do sądu pierwszej, jak i drugiej instancji. Orzeczenie o wznowieniu postępowania i uchyleniu zaskarżonego rozstrzygnięcia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania nie podlega zaskarżeniu;
 2. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie oskarżonego;
 3. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania.

Niemerytoryczne

- Odmowa przyjęcia jeżeli zachodzą braki formalne
- Pozostawienie bez rozpoznania:
 - Zachodzą braki formalne
 - Wniosek o wznowienie został cofnięty

Art. 547. § 1. Na postanowienie **oddalające wniosek** lub **pozostawiające go bez rozpoznania** przysługuje zażalenie, chyba że orzekł o tym sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy.

Forma orzeczenia

- W wypadku gdy sąd wznawia postępowanie zakończone wydaniem wyroku, orzeka także w formie wyroku (art. 456 w zw. z art. 545 § 1).
- Jeżeli przedmiotem wznowienia jest postępowanie zakończone wydaniem postanowienia, to w przypadku wznowienia postępowania i uchylenia tego orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sąd orzeka w formie postanowienia (art. 93 § 1).
- W sytuacji, w której sąd po wznowieniu postępowania uniewinnia oskarżonego lub umarza postępowanie, orzeka w formie wyroku niezależnie od tego, jaką formę miało orzeczenie kończące postępowanie.

ZASKARŻALNOŚĆ
WYROKÓW
WYDANYCH W
POSTĘPOWANIU
WZNOWIENIOWYM

- **Art. 547.**
- § 3. Uchylając zaskarżone orzeczenie, sąd może wyrokiem uniewinnić oskarżonego, jeżeli nowe fakty lub dowody wskazują na to, że orzeczenie to jest oczywiście niesłuszne, albo też postępowanie umorzyć. **Od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie przysługuje środek odwoławczy.**
- § 4. Od orzeczeń, o których mowa w § 3, wydanych przez Sąd Najwyższy, środek odwoławczy nie przysługuje
- Można wnieść apelację od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie tylko wtedy, gdy został on wydany przez sąd okręgowy lub sąd apelacyjny. Jeżeli wyrok wydał sąd apelacyjny sądem odwoławczym będzie Sąd Najwyższy.

skarga na wyrok Sądu
odwoławczego

Informacje ogólne – dlaczego taki nadzwyczajny środek zaskarżenia?

- Cel – kontrola, czy sądy odwoławcze stosują się do nowego modelu postępowania odwoławczego, tj. czy orzekają reformatoryjnie, czy zgodnie ze starymi przyzwyczajeniami uchylają wyrok i przekazują sprawę do ponownego rozpoznania.
 - do 1.07.2015 r. sąd odwoławczy nie mógł prowadzić dowodów co do istoty sprawy, więc regułą było uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Model postępowania odwoławczego był rewizyjno-apelacyjny. Obecnie nacisk kładzie się na modyfikowanie orzeczenia, wszędzie tam gdzie jest to możliwe (art. 437).
 - model rewizyjno – apelacyjny skutkował przedłużeniem postępowania i koniecznością rozpoznawania spraw od początku przez sąd I instancji.
 - przed wejściem w życie nowelizacji z 2013 r., tj. do dnia 1.07.2015 r. istniała jeszcze jedna reguła *ne peius* – sąd odwoławczy nie mógł zmienić orzeczenia poprzez wymierzenie surowszej kary – co również ograniczało apelacyjność postępowania odwoławczego i wymuszało wydawanie orzeczeń kasatoryjnych

Informacje
ogólne –
dlaczego taki
nadzwyczajny
środek
zaskarżenia?

- Ustawodawca wprowadził nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi na wyrok sądu odwoławczego. Wskazał, że takie rozwiązanie jest przydatne ze względu na *praktyczne korzyści z niego wynikające polegające m.in. na eliminowaniu bezzasadnych uchyleń wyroków, co bez wątplenia wpływa na przyspieszenie postępowania*. Jego zdaniem nowy środek zaskarżenia spełnia funkcję prewencyjną, powstrzymując sądy przed pochopną kasatoryjnością orzekania.
- Skargę na wyrok sądu odwoławczego rozpoznaje Sąd Najwyższy, co – zdaniem ustawodawcy – ma gwarantować jednolitość orzecznictwa. Można byłoby ją wnieść ze względu na naruszenie przez sąd odwoławczy art. 437 k.p.k. lub art. 439 k.p.k.

Skarga na wyrok sądu odwoławczego – definicja

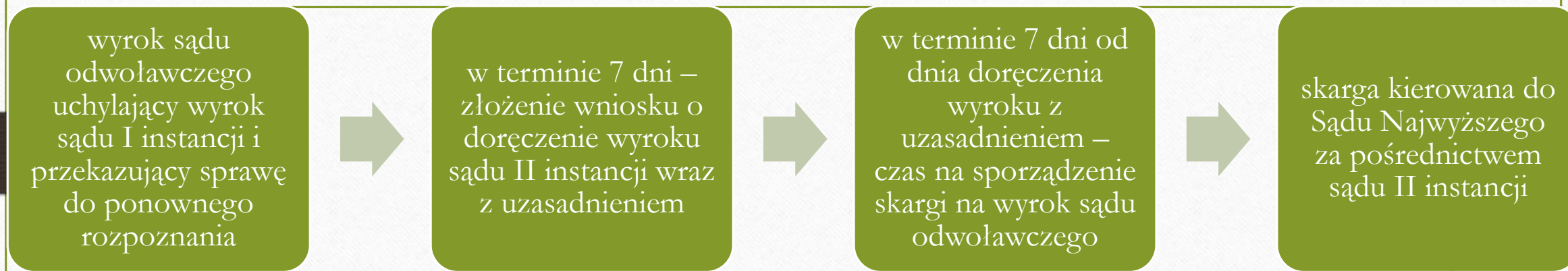
- Skarga na wyrok sądu odwoławczego – *szczególny nadzwyczajny środek zaskarżenia, przysługujący stronie w celu spowodowania kontroli prawidłowości wydania przez sąd drugiej instancji wyroku uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania.*
- D. Gruszecka, [w:] J. Skorupka (red.), *Proces karny. Podręcznik*, Warszawa 2016, s. 775
- Cechy skargi na wyrok sądu odwoławczego:
 - 1. skargowość
 - 2. bezwzględna dewolutywność – rozpoznawana przez Sąd Najwyższy
 - 3. bezwzględna suspensywność – wstrzymuje wykonanie orzeczenia sądu II instancji
 - 4. zakaz reformationis in peius – *nie dotyczy tego środka zaskarżenia, bo ocenia się, czy decyzja o uchyleniu orzeczenia była słuszna, czy nie*

Jest to specyficzny nadzwyczajny środek zaskarżenia, ponieważ przysługuje od orzeczenia, które nie kończy postępowania w sprawie.

Podstawy skargi

- Przysługuje **na wyrok sądu odwoławczego**, uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania.
- Podstawy skargi:
 - sąd uchylił wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania w sytuacji innej niż wskazana w art. 437
 - *Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić tylko w przypadkach wskazanych w art. 439, art. 454 (reguły ne peius – nie można skazać w postępowaniu w II instancji osoby, która została uniewinniona (umorzono/warunkowo umorzono postępowanie) ani zaostrzyć kary poprzez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności) lub **jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości***
 - w postępowaniu drugoinstancyjnym zaistniała jedna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439)
- W skardze należy wskazać kierunek zaskarżenia. Obowiązuje również wymóg *gravamen* – art. 425 § 3

Tryb wnoszenia i rozpoznania skargi skargi na wyrok sądu odwoławczego

Możliwe rozstrzygnięcia:

1. **postanowieniem** oddala skargę
2. **wyrokiem** uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania

Skarga rozpoznawana na **posiedzeniu bez udziału stron**

prezes sądu II instancji (po przeprowadzeniu kontroli formalnej – art. 530 § 2 i 3 w zw. z 539f) doręcza skargę pozostałym stronom i poucza o prawie do wniesienia odpowiedzi na skargę na wyrok sądu odwoławczego w terminie 7 dni, a po tym terminie przekazuje ją do Sądu Najwyższego

Skarga na wyrok sądu odwoławczego

- Można mieć wątpliwości czy ten środek zaskarżenia jest potrzebny.
- 1. Za wcześnie na ocenę, czy w ogóle sądy będą niezasadnie uchylały wyroki i przekazywały sprawy do ponownego rozpoznania. Badania dotychczas prowadzone dotyczyły stanu prawnego, gdzie sąd odwoławczy miał ograniczone możliwości orzekania reformatoryjnego.
- 2. Bardzo krótki termin wniesienia skargi nie służy temu by były one na najwyższym merytorycznym poziomie (w przeciwieństwie do kasacji), a przecież jest to środek kierowany do Sądu Najwyższego

POSTĘPOWANIA NASTĘPCZE
(PO UPRAWOMOCNIENIU SIĘ
ORZECZENIA)

ZAGADNIENIA OGÓLNE

- Prawomocne zakończenie postępowania karnego nie zawsze wiąże się z brakiem możliwości rozstrzygnięcia kwestii związanych z tą sprawą:
- a) można kontrolować prawomocne orzeczenia za pomocą nadzwyczajnych środków zaskarżenia;
- b) istnieją postępowania, które są prowadzone po uprawomocnieniu się orzeczenia – są to tzw. postępowania następcze.

ISTOTA I CHARAKTER

- w postępowaniach tych nie prowadzi się kontroli merytorycznej orzeczenia;
- nazwa działu to „Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia”, ale nie zawsze dotyczy regulacji, które stosuje się po prawomocnym zakończeniu postępowania, np. w rozdziale 60. są przepisy regulujące postępowanie dotyczące kary łącznej, orzekanej także przez sąd pierwszej instancji w wyroku skazującym, który zawsze w takim przypadku jest nieprawomocny i niepoprzedzony prawomocnym rozstrzygnięciem w zakresie związanym z tą materią;

RODZAJE POSTĘPOWAŃ

1. podjęcie warunkowo umorzonego postępowania
2. odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu niesłusznego skazania, tymczasowego aresztowania lub zatrzymania
3. ułaskawienie
4. postępowanie w przedmiocie kary łącznej

**ODSZKODOWANIE ZA NIESŁUSZNE
SKAZANIE, TYMCZASOWE
ARESztOWANIE LUB ZATRZYMANIE**

**Prawo do
odszkodowania
– Konstytucja**

- art. 41 ust. 5 Konstytucji

Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

- art. 77 ust. 1 Konstytucji

Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

**Prawo do
odszkodowania –
prawo
międzynarodowe**

- art. 5 ust. 5 EKPC

Każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo do odszkodowania

- art. 14 ust. 6 MPPOiP

Jeżeli prawomocne orzeczenie skazujące zostało następnie uchylone lub nastąpiło ułaskawienie na podstawie nowych lub nowo ujawnionych faktów, które niezbicie wykazały, że zaszła omyłka sądowa, wówczas osobie, która poniosła karę w wyniku takiego skazania, będzie przyznane odszkodowanie zgodnie z ustawą, chyba że zostanie udowodnione, iż osoba ta ponosi całkowicie lub częściowo winę za nieujawnienie w porę nieznanego faktu.

Charakter postępowania

- Roszczenia cywilne dochodzone w trybie procesu karnego. Jest to szczególna regulacja w porównaniu z art. 417 k.c. i odpowiedzialnością Skarbu Państwa za niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie.
- Odpowiedzialność Skarbu Państwa jest oparta **na zasadzie ryzyka**. Nie ma znaczenia ewentualna wina funkcjonariusza publicznego.
 - Istnieje jednak możliwość dochodzenia roszczeń regresowych wobec osób, które swoim bezprawnym działaniem spowodowały niesłuszne skazanie/tymczasowe aresztowanie/zatrzymanie.
 - por. art. 557 § 1
- Bardzo ważne – w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie itp. bierze udział prokurator, ale **nie pełni w nim roli oskarżyciela publicznego!** Postępowanie to ma charakter cywilny, więc nie ma kogo oskarżać 😊
 - prokurator jest **rzecznikiem interesu publicznego**

Odszkodowanie – art. 552 KPK

§ 1. Oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien był ponieść.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także, jeżeli po uchyleniu skazującego orzeczenia postępowanie umorzono wskutek okoliczności, których nie uwzględniono we wcześniejszym postępowaniu.

§ 3. Prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia powstaje również w związku z zastosowaniem środka zabezpieczającego w warunkach określonych w § 1 i 2.

§ 4. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Zakres roszczeń odszkodowawczych

1. odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie i związane z tym wykonanie względem skazanego w całości lub w części kary, której nie powinien był on ponieść
2. odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne zastosowanie środka zabezpieczającego
3. odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie
4. odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie

- Oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien był ponieść.
- Odszkodowanie przysługuje tylko wtedy, gdy w wyniku nadzwyczajnych środków zaskarżenia uchylono prawomocny wyrok skazujący i uniewinniono oskarżonego, skazano na karę łagodniejszą albo umorzono postępowanie.
- Na gruncie KPK nie **przysługuje odszkodowanie, jeżeli osoba została skazana nieprawomocnym wyrokiem, a sąd II instancji zmienił to orzeczenie i umorzył/uniewinnił/skazał na łagodniejszą karę oskarżonego**. Istnieje jednak możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od Skarbu Państwa na zasadach ogólnych (art. 417 k.c.)

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie

Wyrok SN z 31.03.2016 r., III KK 405/16

- Sąd rozpoznając wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie, powinien rozważyć, czy dokonane wcześniej zaliczenie pozbawienia wolności na poczet orzeczonej w innym postępowaniu kary rzeczywiście w pełni kompensuje szkodę i krzywdę, jakiej doznał wnioskodawca wskutek niesłusznego pozbawienia wolności.

Wyrok SN z 6.05.2015 r., II KK 11415

- Na gruncie przepisu art. 552 § 1 k.p.k. nie wchodzi w grę odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę lub zadośćuczynienie za krzywdę wynikłą z wykonania środka karnego.

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne zastosowanie środka zabezpieczającego

Postanowienie SN z 5.07.2012 r., V KK354/11

- Odszkodowania i zadośćuczynienia z racji stosowania środka zabezpieczającego, o jakim mowa w art. 94 § 1 k.k. (*obecnie 93b k.k.*), po uprzednim uchyleniu w trybie wznowienia procesu, orzeczenia sądu o umorzeniu postępowania z uwagi na niepoczytalność sprawcy z zastosowaniem środka zabezpieczającego i ponownym umorzeniu postępowania z uwagi na tę niepoczytalność, ale bez stosowania wskazanego środka, a więc w sytuacji gdy do umorzenia doszło wskutek tych samych okoliczności, można zasadnie dochodzić jedynie wtedy, gdy uprzednio w postępowaniu wznowionym w kwestii owego umorzenia zostało wykazane, że stosowany uprzednio środek zabezpieczający został orzeczony, mimo braku wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez sprawcę ponownie czynu o znacznej szkodliwości społecznej, a nie jeżeli rezygnacja obecnie z umieszczenia sprawcy w zakładzie psychiatrycznym jest związana z jego aktualnym stanem zdrowia, będącym efektem leczenia psychiatrycznego i brakiem w związku z tym przewidywań zaistnienia wskazanego wyżej niebezpieczeństwa.

Odszkodowanie i zadośćuczynienia w związku z umorzeniem postępowania w wyniku kasacji lub wznowienia postępowania

- Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługują również wtedy, jeżeli po uchyleniu skazującego orzeczenia postępowanie umorzono wskutek okoliczności, których nie uwzględniono we wcześniejszym postępowaniu.

Postanowienie SN z 27.01.1973 r., III KZ 187/72

- Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje także wówczas, gdy w wyniku rewizji nadzwyczajnej (*obecnie kasacji*) postępowanie umorzono wskutek okoliczności, których nie uwzględniono we wcześniejszym postępowaniu. **Oznacza to, że muszą to być takie okoliczności, które istniały i uzasadniały umorzenie postępowania już w chwili wydania prawomocnego orzeczenia, następnie uchylonego na skutek rewizji nadzwyczajnej.**

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

- Podstawą dochodzenia roszczeń jest prawomocny wyrok uniewinniający lub orzeczenie umarzające postępowanie.

Wyrok SN z 28.11.2016 r., WA 15/16

- Umorzenie postępowania przez prokuratora z powodu braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. do piętnastu czynów), a co do jednego z zarzucanych czynów z powodu znikomej szkodliwości (art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.) na gruncie przedmiotowej sprawy o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie wywołuje takie same konsekwencje jak wyrok uniewinniający.
- Odszkodowanie przysługuje za faktyczne pozbawienie wolności, a nie za sam fakt wydania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, jeżeli nie doszło do wykonania tego postanowienia (uchwała SN z 24.06.1994 r., I KZP 19/94).

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

- „niewątpliwie niesłuszne” tymczasowe aresztowanie, czyli takie, które nie powinno w ogóle w danej sprawie wystąpić

Wyrok SA z 2.03.2017 r., II AKa 20/17

- Zgodnie z art. 552 § 4 k.p.k., przy ocenie "niewątpliwiej niesłuszności" tymczasowego aresztowania, jako przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, należy ocenić **nie tylko, jakie orzeczenie zapadło w postępowaniu karnym wobec osoby, która została pozbawiona wolności, lecz także czy - niezależnie od ostatecznego wyniku postępowania - w realiach konkretnej sprawy:**
 - 1) zachodziły w momencie stosowania tymczasowego i w trakcie jego trwania w ogóle **podstawy dowodowe uzasadniające postawienie zarzutów** (art. 249 § 1 k.p.k.);
 - 2) w momencie stosowania tymczasowego i w trakcie jego trwania istniały **pozostałe przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania** (art. 258, 263 i 264 k.p.k.);
 - 3) **nie było wystarczające dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania zastosowanie łagodniejszych środków zapobiegawczych** (art. 251 § 3 i art. 253 k.p.k.);
 - 4) zachodziły **szczególne względy przemawiające za odstąpieniem od stosowania tymczasowego aresztowania albo wskazujące na orzeczenie innej kary niż bezwzględna kara pozbawienia wolności** (art. 259 § 1-3 k.p.k.).

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

- Niewątpliwa niesłuszność zachodzi wtedy, gdy:
 1. tymczasowe aresztowanie stosowano z obrazą przepisów rozdziału 28 (środki zapobiegawcze), tj. brak było przesłanek do zastosowania lub przedłużenia tymczasowego aresztowania albo ustały w trakcie wykonywania tego środka zapobiegawczego, wystąpiły okoliczności, które uzasadniały uchylene lub zmianę środka zapobiegawczego, bez przyczyny przedłużono tymczasowe aresztowanie ponad maksymalne okresy wskazane w art. 263 k.p.k.
 2. z uwagi na rodzaj wydanego rozstrzygnięcia aresztowanie okazało się niezasadne (np. uniewinniono oskarżonego)
 3. gdy orzeczono wobec oskarżonego inną karę niż bezwzględne pozbawienie wolności
- Odpowiedzialność Skarbu Państwa może zostać wyłączona, gdy okoliczności sprawy wskazują, że z uwagi na ostateczne rozstrzygnięcie tymczasowe aresztowanie było niesłuszne, ale stosowanie tego środka zapobiegawczego było konieczne w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania ze względu na zachowanie oskarżonego i celowe utrudnianie przebiegu postępowania.

**Odszkodowanie i
zadośćuczynienie
w wypadku
niewątpliwie
niesłusznego
zatrzymania**

- Niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie:
 - do zatrzymania osoby doszło przy braku przesłanek z art. 244,
 - przesłanki odpadły w toku zatrzymania, a mimo to trwało ono nadal
 - w razie przekroczenia okresu zatrzymania
 - jeżeli nastąpiło ponownie na podstawie tych samych okoliczności, po uprzednim zwolnieniu danej osoby
- Podstawę dochodzenia roszczeń może stanowić postanowienie sądu wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na zatrzymanie, stwierdzające jego bezzasadność lub nielegalność, ale można dochodzić roszczeń także wtedy, gdy zatrzymany nie występował z zażaleniem na zatrzymanie.

Wyłączenie dochodzenia roszczeń – art. 553

- Roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie **nie przysługuje** temu, kto w zamiarze wprowadzenia w błąd sądu lub organu ścigania **złożył fałszywe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa lub fałszywe wyjaśnienie i spowodował tym niekorzystne dla siebie orzeczenie w przedmiocie skazania, tymczasowego aresztowania, zastosowania środka zabezpieczającego albo zatrzymanie.**
- § 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób składających oświadczenie w warunkach określonych w art. 171 § 4, 5 i 7, jak również gdy szkoda lub krzywda powstała na skutek przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązku przez funkcjonariusza publicznego.
- § 3. W wypadku przyczynienia się przez oskarżonego do wydania orzeczenia, o którym mowa w § 1, przepis art. 362 Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio. (przyczynienie się do powstania szkody)

Termin przedawnienia roszczeń

Odszkodowanie i zadośćuczynienie
za niesłuszne skazanie (stosowanie
środków zabezpieczających)

1 rok od daty uprawomocnienia się
orzeczenia dającego podstawę do
odszkodowania i zadośćuczynienia

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za
niewątpliwie niesłuszne tymczasowe
aresztowanie

1 rok od daty uprawomocnienia się
orzeczenia kończącego postępowanie
w sprawie

Odszkodowanie i zadośćuczynienie za
niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie

1 rok od daty zwolnienia

Termin biegnie od daty uprawomocnienia się orzeczenia dającego podstawę do żądania odszkodowania

**Termin
przedawnienia
– co to
oznacza dla
możliwości
dochodzenia
roszczeń?**

- Termin dochodzenia roszczeń od Skarbu Państwa jest terminem przedawnienia w rozumieniu cywilnoprawnym. Oznacza to, że sąd uwzględnia przedawnienie wyłącznie na zarzut prokuratora (drugiej strony; por. art. 117 § 2 k.c.) i nie może z urzędu z tej przyczyny oddalić wniosku. Ponadto mimo podniesienia zarzutu przedawnienia (por. art. 221 k.p.c.), sąd może zasądzić odszkodowanie, jeżeli uwzględnienie zarzutu przedawnienia byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art.5 k.c.)

Postanowienie SA w Krakowie z 2.06.2015 r., II AKz 179/15

- Termin przedawnienia roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne aresztowanie z art. 555 k.p.k. nie jest terminem zawitym, ale terminem przedawnienia w rozumieniu cywilnoprawnym, nie podlega więc przywróceniu. Przekroczenie owego rocznego terminu nie jest formalną przeszkodą do wystąpienia z wnioskiem, toteż wnioskodawca może to uczynić, ale powinien się liczyć z oddaleniem go wskutek zarzutu przedawnienia, chyba że byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.).

Dziedziczenie roszczeń – 556 § 1

- W razie śmierci oskarżonego prawo do odszkodowania przysługuje osobom, które **na skutek wykonania kary lubi niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania** utraciły:
 - należne mu z mocy ustawy utrzymanie
 - stale dostarczane przez zmarłego utrzymanie, jeżeli względy słuszności przemawiają za przyznaniem odszkodowania
- Termin przedawnienia – 1 rok od śmierci uprawnionego oskarżonego albo zgodnie z art. 555 (poprzedni slajd)
- Upoważnienie do obrony udzielone obrońcy zachowuje moc jako upoważnienie do działania w charakterze pełnomocnika

Przebieg postępowania

Sąd orzeka w przedmiocie wniosku na **rozprawie** w składzie **1 sędziego**

wniosek skazanego (osoby z art. 556) o odszkodowanie (wolny od kosztów)

sąd okręgowy, w którego okręgu wydano orzeczenie w I instancji albo gdzie nastąpiło zwolnienie osoby zatrzymanej

wyrok **oddalający** **żądanie** albo **zasądający** **odszkodowanie**

od wyroku przysługuje apelacja do sądu apelacyjnego

przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego

o terminie rozprawy zawiadamia się prokuratora wraz z przesłaniem mu wniosku o odszkodowanie

**PODJĘCIE POSTĘPOWANIA
WARUNKOWO UMORZONEGO**

ZAGADNIENIA OGÓLNE

- **Warunkowe umorzenie postępowania karnego** to forma odpowiedzialności niepołączona ze skazaniem.
- Orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania odnotowane jest w KRK, ale adnotacja ta ma jedynie charakter ewidencyjny.
- Informacje o warunkowym umorzeniu zawsze usuwa się z KRK – albo po upływie 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, albo po podjęciu warunkowo umorzonego postępowania.

CHARAKTER Prawny

- W literaturze prezentuje się wątpliwości związane z oceną charakteru prawnego orzeczenia i podjęciu warunkowo umorzonego postępowania.
- Istnieją poglądy zaliczające tę regulację do postępowań korekcyjnych po uprawomocnieniu się orzeczenia, obok kasacji i wznowienia postępowania (S. Waltoś, P. Hofmański).
- Należy jednak zaznaczyć, że istnieje jeden przypadek kiedy do podjęcia postępowania może dojść jeszcze przed uprawomocnieniem się wyroku warunkowo umarzającego postępowanie (**art. 68 § 3 k.k.**).
- Trzeba też zauważyć, że wszystkie przesłanki podjęcia warunkowo umorzonego postępowania nie wiążą się z merytoryczną kontrolą takiego orzeczenia, lecz **zawsze** – z zachowaniem sprawcy po wydaniu wyroku warunkowo umarzającego, np. popełnienie przez niego przestępstwa lub naruszanie porządku prawnego.

PRZESŁANKI PODJĘCIA WARUNKOWO UMORZONEGO POSTĘPOWANIA

- **Przesłanki podjęcia warunkowo umorzonego postępowania karnego** to okoliczności, które warunkują wydanie orzeczenia o podjęciu takiego postępowania. Są one wymienione w **Kodeksie karnym**.
- 1. Przesłanka **bezwzględnie obligatoryjna** – popełnienie przez sprawcę w okresie próby przestępstwa umyślnego, za które został on prawomocnie skazany (art. 68 § 1 k.k.)
- 2. Przesłanka **względnie obligatoryjna** – rażące naruszenie przez sprawcę porządku prawnego, a zwłaszcza popełnienie przez niego przestępstwa nieumyślnego, jeżeli uchyla się on od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody; okoliczności te muszą zaistnieć po udzieleniu sprawcy pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 68 § 2a k.k.)

PRZESŁANKI PODJĘCIA WARUNKOWO UMORZONEGO POSTĘPOWANIA

3. Przesłanki fakultatywne:

- a. rażące naruszenie przez sprawcę porządku prawnego, a zwłaszcza popełnienie przez niego przestępstwa nieumyślnego, jeżeli uchyla się on od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody (art.68 § 2 k.k.);
- b. po wydaniu orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, lecz przed jego uprawomocnieniem się sprawca rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo (art. 68 § 3 k.k.).

Warunkowo umorzonego postępowania nie można podjąć później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby (art. 68 § 4 k.k.). A zatem upływ wskazanego terminu stanowi negatywną przesłankę podjęcia postępowania warunkowo umorzonego.

TRYB POSTĘPOWANIA

- O podjęciu postępowania warunkowo umorzonego orzeka:

1. sąd – z urzędu;

2. sąd – na wniosek uprawnionego podmiotu:

a) oskarżyciela;

b) pokrzywdzonego;

c) sądowego kuratora zawodowego.

W kwestii podjęcia postępowania warunkowo umorzonego orzeka zawsze **sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy.**

TRYB POSTĘPOWANIA

- Postępowanie dotyczące podjęcia postępowania warunkowo umorzonego odbywa się na posiedzeniu, w którym mają prawo wziąć udział: prokurator, oskarżony i jego obrońca oraz pokrzywdzony i jego pełnomocnik.
- Niestawiennictwo osób prawidłowo zawiadomionych nie stanowi przeszkody do odbycia posiedzenia i wydania orzeczenia.
- Wydanie orzeczenia powinno być poprzedzone sprawdzeniem okoliczności faktycznych dotyczących tych kwestii.
- Sąd orzeka w składzie jednego sędziego.
- Rozstrzygnięcie zapada w formie postanowienia.

TRYB POSTĘPOWANIA

Postępowanie dotyczące podjęcia postępowania warunkowo umorzonego może zakończyć się:

1. pozostawieniem wniosku bez rozpoznania;
2. uwzględnieniem wniosku i podjęciem warunkowo umorzonego postępowania;
3. odstąpieniem od podjęcia warunkowo umorzonego postępowania w przypadku braku podstaw do wydania takiego orzeczenia.

TRYB POSTĘPOWANIA

- Na postanowienie o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania oraz w kwestii podjęcia postępowania **przysługuje zażalenie.**
- O podjęciu postępowania warunkowo umorzonego należy powiadomić poręczającego (art. 550 § 4 k.p.k.).
- W razie podjęcia postępowania warunkowo umorzonego **sprawa toczy się od nowa na zasadach ogólnych** przed sądem właściwym do jej rozpoznania. **Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania zastępuje akt oskarżenia.** W kolejnym postępowaniu możliwe jest wydanie orzeczenia każdej treści, w tym również warunkowo umarzającego postępowania czy nawet uniewinniającego.

ORZEKANIE KARY ŁĄCZNEJ

Warunki orzekania kary łącznej

Art. 85 k.k.

§ 1. Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną.

§ 2. Podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89, w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w § 1.

§ 3. Jeżeli po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary lub kary łącznej sprawca popełnił przestępstwo, za które orzeczono karę tego samego rodzaju lub inną podlegającą łączeniu, orzeczona kara nie podlega łączeniu z karą odbywaną w czasie popełnienia czynu.

§ 3a. Jeżeli kara wykonywana lub orzeczona, o której mowa w § 3, stanie się następnie podstawą orzeczenia kary lub kar łącznych, zakaz łączenia kar odnosi się również do tej kary lub kar łącznych.

§ 4. Karą łączną nie obejmuje się kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a.

Przesłanki wymiaru kary łącznej

- popełnienie przez sprawcę dwóch lub więcej przestępstw pozostających w realnym zbiegu;
- wymierzenie za te przestępstwa kar tego samego rodzaju lub kar podlegających łączeniu;
- brak negatywnych przesłanek wymiaru kary łącznej określonych w art. 85 § 2-4 k.k.

Kara łączna

- Podstawa prowadząca do wymiaru kary łącznej może wynikać jedynie z popełnienia przez sprawcę wielu przestępstw stanowiących samoistną podstawę do odpowiedzialności karnej za przestępstwo.
- Orzeczenie kary łącznej jest **obligatoryjne** i jest integralną częścią wymiaru kary.

Wyrok SN z 10 sierpnia 2011r., V KK 144/11, LEX nr 897780:

Jeżeli w toku postępowania, niezależnie od tego, czy toczy się ono przed sądem pierwszej czy drugiej instancji, zaktualizuje się potrzeba orzeczenia kary łącznej, to art. 85 nie pozwala sądowi uchylić się od wydania takiego orzeczenia.

Wyrok SN z 8 marca 2011r., II KK 312/10, Biul. PK 2011, nr 5, s. 44:

Powyższy obowiązek dotyczy również wydania wyroku łącznego orzekającego karę łączną.

Kiedy nie orzeka się kary łącznej?

- gdy w zbiegu realnym pozostaje przestępstwo z wykroczeniem;
- gdy występuje jednoczynowy zbieg przestępstw;
- gdy występuje wielość przestępstw stanowiąca multiplikację oceny prawnej tego samego zachowania (art. 8 § 2 k.k.s.);
- gdy nie ma możliwości objęcia węzłem kary łącznej: kary pozbawienia wolności oraz pozbawienia wolności orzeczonej jako kara zastępcza za wymierzoną karę ograniczenia wolności albo grzywny

Realny zbieg przestępstw prowadzi do wymierzenia kary łącznej wówczas, gdy alternatywnie:

- 1) wymierzono za przestępstwa kary tego samego rodzaju;
- 2) wymierzono za przestępstwa inne kary podlegające łączeniu.

Wyjątki od wskazanej zasady – możliwość połączenia:

- 1) kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności (art. 87 k.k.);
- 2) kary dożywotniego pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności lub inną karą (art. 88 k.k.);
- 3) kary 25 lat pozbawienia wolności z karą pozbawienia wolności lub inną karą (art. 88 k.k.);
- 4) kary dożywotniego pozbawienia wolności z karą 25 lat pozbawienia wolności (art. 88 k.k.);
- 5) kary orzeczonej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania z karą tego samego rodzaju orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (art. 89 k.k.).

Ustawa nie
przewiduje
łączenia:

- kary pozbawienia wolności z karą grzywny;
- kary ograniczenia wolności z karą grzywny

Art. 85 § 2 k.k.

Podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w § 1.

- Podstawą wymiaru kary łącznej mogą być tylko kary, które zostały orzeczone przez sąd w wyroku skazującym, jako kary za pozostające w realnym zbiegu przestępstwa albo zostały orzeczone jako kara łączna.
- Warunku „kary wymierzonej” nie spełnia kara zarządzona jako zastępcza oraz kara zamieniona z pierwotnie orzeczonej kary pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na podstawie art. 75a § 1 k.k.

„Podlegające wykonaniu” – kary, w stosunku do których nie została zakończona procedura ich wykonywania.

Zakończenie wykonania kary – ustanie wszelkich konsekwencji związanych z wykonywaniem kary.

Wymiar kary łącznej – art. 86 k.k.

§ 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 20 lat pozbawienia wolności; karę pozbawienia wolności wymierza się w miesiącach i latach.

§ 1a. Jeżeli suma orzeczonych kar pozbawienia wolności wynosi 25 lat albo więcej, a chociażby jedna z podlegających łączeniu kar wynosi nie mniej niż 10 lat, sąd może orzec karę łączną 25 lat pozbawienia wolności.

-
- Wymiar kary łącznej powinien uwzględniać potrzeby prewencji generalnej i indywidualnej.
 - Nie podlega ponownej ocenie kwestia zawinienia i stopnia społecznej szkodliwości poszczególnych przestępstw popełnionych przez sprawcę.
 - Wielość popełnionych przez sprawcę przestępstw wpływa na ocenę społecznego niebezpieczeństwa sprawcy – jest jego istotnym czynnikiem prognostycznym.
 - Jednym z istotnych czynników kształtujących wymiar kary łącznej jest bliskość podmiotowego i przedmiotowego związku między zbiegającymi się przestępstwami.

-
- Orzeczenie kar niepodlegających łączeniu prowadzi do kumulacji wykonania kar, co w praktyce oznacza, że na etapie postępowania wykonawczego kary, co do których nie istnieją przesłanki wydania wyroku łącznego, są wykonywane kolejno (sekwencyjnie).
 - Instytucja kary łącznej stanowi podstawę racjonalizacji polityki karania w stosunku do sprawcy wielości przestępstw pozostających w realnym zbiegu. W piśmiennictwie wskazuje się, że w procedurze wymiaru kary łącznej interes sprawcy przestępstwa nie stanowi samoistnego i podstawowego kryterium jej wymiaru, lecz ewentualnie może być postrzegany jako kryterium pomocnicze.
 - Podstawy wymiaru kary łącznej oraz wyroku łącznego **są identyczne!** Nie budzi zatem wątpliwości, że **kryteria łączenia kar w wyroku łącznym określa prawo karne materialne.**
 - W wypadku, gdy ma miejsce skazanie za realnie zbiegające się przestępstwa na podlegające łączeniu kary, wymagane jest **odrębne uzasadnienie wymiaru kary za poszczególne przestępstwa oraz odrębne uzasadnienie wymiaru kary łącznej.**

Rozdział 60 k.p.k.

Orzekanie kary łącznej

Art. 568a k.p.k.

§ 1. Sąd orzeka karę łączną:

- 1) **w wyroku skazującym** – w odniesieniu do kar wymierzonych za przypisane oskarżonemu tym wyrokiem przestępstwa,
- 2) **w wyroku łącznym** – w pozostałych wypadkach.

§ 2. Do kary łącznej orzeczonej w wyroku skazującym stosuje się odpowiednio art. 575–577. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia nowej kary łącznej wyłącznie w odniesieniu do kar wymierzonych w tym samym wyroku skazującym, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ten wyrok skazujący.

Charakter
prawny
postępowania
w
przedmiocie
wydania
wyroku
łącznego

- Postępowanie to jest jednym z tzw. postępowań **następczych**, a zatem toczących się po uprawomocnieniu się orzeczenia i **uzupełniającym**.
- Wyrok łączny to wyrok **merytoryczny**, ma charakter **konstytutywny**, ale **nie jest** wyrokiem skazującym!
- Wyrok łączny wydaje się wówczas, gdy istnieją podstawy do wymierzenia kary łącznej na podstawie kar lub środków karnych w wymierzonych różnych postępowaniach, które to kary lub środki karne są jednorodnymi lub innymi podlegającymi łączeniu.

Charakter prawny postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego

CHARAKTERYSTYCZNE JEST TO, ŻE W WYROKU ŁĄCZNYM NIE ORZEKA SIĘ W OGÓLE O SPRAWSTWIE CZY TEŻ WINIE OSKARŻONEGO, A WYŁĄCZNIE WYMIERZA KARĘ ŁĄCZNĄ.

NIE JEST PRZEDMIOTEM ANI ZADANIEM WYROKU ŁĄCZNEGO MECHANICZNE ŁĄCZENIE KAR, LECZ ICH **KSZTAŁTOWANIE**.

KONSTRUKCJA KARY I WYROKU ŁĄCZNEGO WYNIKA Z OBOWIĄZYWANIA ZASADY INDYWIDUALIZACJI KARY.

Właściwość sądu

§ 1. Jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby, którą prawomocnie skazano lub wobec której orzeczono karę łączną wyrokami różnych sądów, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ostatni wyrok skazujący lub łączny w pierwszej instancji, orzekający kary podlegające łączeniu.

§ 2. Jeżeli w pierwszej instancji orzekały sądy różnego rzędu, wyrok łączny wydaje sąd wyższego rzędu.

§ 3. W razie zbiegu wyroków sądu powszechnego szczególnego, o karze łącznej orzeka ten z sądów, który wymierzył karę surowszą podlegającą łączeniu.

Art. 570 k.p.k.

WYROK ŁĄCZNY
SĄD WYDAJE:

Z URZĘDU

LUB NA WNIOSEK
SKAZANEGO

ALBO
PROKURATORA.

Wymogi formalne wniosku

1. wymogi pisma procesowego z art. 119 k.p.k.
2. wskazanie wyroków podlegających połączeniu
3. wniosek pochodzący od prokuratora: dane o warunkach rodzinnych, majątkowych oraz co do stanu zdrowia skazanego, jak również o odbyciu przez niego poszczególnych wyroków i o zachowaniu się w okresie odbywania kar w zakładach karnych

Wszczęcie postępowania i cofnięcie wniosku

- wszczęcie postępowanie następuje z chwilą złożenia wniosku
- wszczęcie postępowania z urzędu następuje przez zarządzenie prezesa sądu (przewodniczącego wydziału, upoważnionego sędziego) o wpisaniu sprawy do odpowiedniego repertorium
- cofnięcie wniosku o wydanie wyroku łącznego, a także jego ograniczenie/modyfikacje są możliwe i procesowo skuteczne, ale nie wiążą sądu, który ma przecież prawo orzekać w przedmiotowej kwestii z urzędu

Art. 571
k.p.k. –
zebranie
danych o
skazanym

§ 1. Sąd w razie potrzeby zwraca się do zakładów karnych, w których skazany przebywał, o nadesłanie opinii o zachowaniu się skazanego w okresie odbywania kary, jak również informacji o warunkach rodzinnych, majątkowych i co do stanu zdrowia skazanego oraz danych o wykonaniu kar orzeczonych w poszczególnych wyrokach.

§ 2. Wniosek o wydanie wyroku łącznego pochodzący od prokuratora powinien zawierać dane, o których mowa w § 1

Wyrok SA we
Wrocławiu z
dnia
22 maja 2013
r. (sygn. akt II
AKa 136/13)

I. Przepis art. 571 § 1 k.p.k. winien być interpretowany rozszerzająco z uwagi na cel jakiego ma służyć, tj. prowadzić nie tylko do zasięgnięcia opinii o zachowaniu się skazanego w zakładzie karnym, ale w sytuacji gdy pozostaje on odpowiednio długi czas na wolności (tym bardziej kiedy pozostaje na niej cały czas) powinnością sądu staje się zgromadzenie danych co do w/w okoliczności bądź to w trybie art. 213 k.p.k., bądź też – co optymalne – w trybie art. 214 k.p.k. (art. 14 § 1 k.k.w.) tj. poprzez przeprowadzenie wywiadu kuratora.

Umorzenie postępowania

Art. 572 k.p.k.

Jeżeli brak warunków do wydania wyroku łącznego, sąd wydaje **postanowienie o umorzeniu postępowania.**

Rozprawa

Art. 573 k.p.k.

§ 1. Wyrok łączny wydaje się po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. Stawiennictwo osobiste skazanego nie jest obowiązkowe, chyba że sąd postanowi inaczej. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przepisu art. 84 § 1 nie stosuje się.

Postępowanie

Art. 574 k.p.k.

W kwestiach nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału do postępowania o wydanie wyroku łącznego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym przed sądem pierwszej instancji.

Dowody przeprowadzane są przez sąd z urzędu. Nie wyłącza to prawa do zgłoszenia wniosku dowodowego przez stronę.

Utrata mocy

Art. 575 k.p.k.

§ 1. Jeżeli po wydaniu wyroku łącznego zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą jego uprawomocnienia się poprzedni wyrok łączny **traci moc**.

§ 2. Jeżeli choćby jeden z wyroków stanowiących podstawę wyroku łącznego ulega uchyleniu lub zmianie, wyrok łączny **traci moc**, a sąd w miarę potrzeby wydaje nowy wyrok łączny.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio, jeżeli choćby jeden wyrok łączny stanowiący podstawę wyroku, o którym mowa w tym przepisie, utracił moc.

Art. 576. § 1. Z chwilą uprawomocnienia się wyroku łącznego, wyroki podlegające połączeniu nie ulegają wykonaniu w zakresie objętym wyrokiem łącznym.

§ 2. W wypadku wymierzenia w wyroku łącznym kary niższej od okresu odbytych i połączonych już kar pozbawienia wolności lub równej temu okresowi, przewodniczący niezwłocznie zarządza zwolnienie skazanego, jeżeli nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie. Przesyłając zarządzenie do wykonania, załącza się wydany wyrok łączny.

Art. 577. W wyroku łącznym należy, w miarę potrzeby, wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej.

UŁASKAWIENIE

Ułaskawienie

Ułaskawienie to przysługujący Prezydentowi RP z mocy art. 139 Konstytucji RP indywidualny akt łaski wobec skazanego – prerogatywa.

Zakres ułaskawienia pozostawiony jest uznaniu Prezydenta RP i nie jest ograniczony przepisami Kodeksu karnego.

Przyjmuje się, że polega ono na:

- Darowaniu kary i środka karnego (łaska pełna),
- Darowaniu tylko kary lub tylko środka karnego (łaska niepełna),
- /Nie dotyczy środków zabezpieczających/
- Złagodzeniu kary lub środka karnego,
- Złagodzeniu tzw. karnych skutków skazania.

Podział ułaskawień

Ułaskawienie może być:

- bezwarunkowe, kiedy darowanie lub złagodzenie kary nie jest uzależnione od zrealizowania przez skazanego jakichkolwiek warunków wstępnych,
- warunkowe, kiedy jest uzależnione od spełnienia określonych warunków.

Wszczęcie postępowania o ułaskawienie

- Na wniosek: (art. 560 KPK)

- samego skazanego,
- osoby uprawnionej do składania na jego korzyść środków odwoławczych,
- krewnych w linii prostej,
- przysposabiającego
- lub przysposobionego,
- rodzeństwa,
- małżonka i
- osoby pozostająca ze skazanym we wspólnym pożyciu.

Prośbę o ułaskawienie wniesioną przez osobę nieuprawnioną lub niedopuszczalną z mocy ustawy sąd pozostawia bez rozpoznania.

Osoba, która wniosła prośbę o ułaskawienie, może ją cofnąć.

- Z urzędu (art. 567 KPK):

- z własnej inicjatywy Prokuratora Generalnego,

§ 1. Postępowanie o ułaskawienie może wszcząć z urzędu Prokurator Generalny, który może żądać przedstawienia sobie akt sprawy z opiniami sądów albo przedstawić akta Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej bez zwracania się o opinię.

- na żądanie Prezydenta RP:

§ 2. Prokurator Generalny przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej akta sprawy lub wszczyna z urzędu postępowanie o ułaskawienie w każdym wypadku, kiedy Prezydent tak zadecyduje.

Większość doktryny przyjmuje, że Prezydent RP może ułaskawić nie stosując się do tych postępowań.

Przerwa w odbywaniu kary na czas postępowania o ułaskawienie

Art. 568 KPK:

Uznając, że szczególnie ważne powody przemawiają za ułaskawieniem, zwłaszcza gdy uzasadnia to krótki okres pozostałej do odbycia kary, *sąd wydający opinię* oraz *Prokurator Generalny* mogą wstrzymać wykonanie kary lub zarządzić przerwę w jej wykonaniu do czasu ukończenia postępowania o ułaskawienie.

**Właściwość i
skład sądu,
Termin
rozpatrzenia
w przypadku
prośby o
ułaskawienie**

Art. 561 § 1 i 1a KPK:

Prośbę o ułaskawienie przedstawia się sądowi, który wydał wyrok w pierwszej instancji.

W wypadku wyroku przejętego do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej prośbę o ułaskawienie przedstawia się sądowi, który orzekł w pierwszej instancji o przejęciu wyroku do wykonania.

Art. 562 KPK:

Sąd rozpoznaje prośbę o ułaskawienie w takim samym składzie, w jakim orzekał. W skład sądu powinni w miarę możliwości wchodzić sędziowie i ławnicy, którzy brali udział w wydaniu wyroku.

Art. 561 § 2 KPK:

Sąd powinien rozpoznać prośbę o ułaskawienie w ciągu 2 miesięcy od daty jej otrzymania.

Postępowanie z prośbą o ułaskawienie

Art. 564 KPK:

- § 1. Jeżeli w sprawie, w której wniesiono prośbę o ułaskawienie, orzekał tylko sąd pierwszej instancji i wyda on opinię pozytywną - przesyła Prokuratorowi Generalnemu akta sprawy lub niezbędne ich części wraz ze swoją opinią, a w razie braku podstaw do wydania opinii pozytywnej - pozostawia prośbę bez dalszego biegu.
- § 2. Jeżeli w sprawie, w której wniesiono prośbę o ułaskawienie, orzekał sąd odwoławczy, sąd pierwszej instancji przesyła mu akta lub niezbędne ich części wraz ze swoją opinią.
- § 3. Sąd odwoławczy pozostawia prośbę bez dalszego biegu tylko wtedy, gdy wydaje opinię negatywną, a opinię taką wydał już sąd pierwszej instancji; w innych wypadkach sąd odwoławczy przesyła Prokuratorowi Generalnemu akta wraz z opiniami.
- § 4. Opinie pozytywne nie są dostępne dla osób wymienionych w art. 560 (wnioskodawców).

Postępowanie
z prośbą o
ułaskawienie
c.d.

Art. 565 KPK:

§ 1. Jeżeli prośbę o ułaskawienie choćby jeden sąd zaopiniował pozytywnie, Prokurator Generalny przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej prośbę o ułaskawienie wraz z aktami sprawy i swoim wnioskiem.

§ 2. Prośbę o ułaskawienie skierowaną bezpośrednio do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przekazuje się Prokuratorowi Generalnemu w celu nadania jej biegu zgodnie z art. 561 albo art. 567.

Ponowna prośba o ułaskawienie

Art. 566 KPK:

Ponowna prośba o ułaskawienie, wniesiona przed upływem roku od negatywnego załatwienia poprzedniej prośby, może być przez sąd pozostawiona bez rozpoznania.

Problem ułaskawienia przed prawomocnym skazaniem

Czy prawo łaski obejmuje też prawo do stosowania tzw. abolicji
indywidualnej?

- W dniu 31 maja 2017r. Sąd Najwyższy w składzie poszerzonym (siedmiu sędziów) rozpoznał zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia przez skład trzech sędziów Sądu Najwyższego w dniu 7 lutego 2017 r., w sprawie II KK 313/16. Zagadnienie prawne wyrażone zostało w dwóch pytaniach:
- *1. Czy przewidziany w zdaniu pierwszym art. 139 Konstytucji RP zakres normowania zwrotu „prawo łaski” obejmuje również normę kompetencyjną do stosowania abolicji indywidualnej?*
- *2. W przypadku negatywnej odpowiedzi na pytanie pierwsze, jakie skutki wywołuje przekroczenie powyższego zakresu normowania dla dalszego toku postępowania karnego?*

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu tego zagadnienia na posiedzeniu podjął uchwałę:

I. Prawo łaski, jako uprawnienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej określone w art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, może być realizowane wyłącznie wobec osób, których winę stwierdzono prawomocnym wyrokiem sądu (osób skazanych). Tylko przy takim ujęciu zakresu tego prawa nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści art. 10 w zw. z art. 7, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 177 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

II. Zastosowanie prawa łaski przed datą prawomocności wyroku nie wywołuje skutków procesowych.

Skarga na przewlekłość postępowania

- Źródło: Ustawa z dnia 17 czerwca 2004. (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 75) o skarże na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.
- Ustawa ta dotyczy zarówno postępowania karnego, jak i cywilnego, czy też sądownoadministracyjnego i egzekucyjnego.

Zakres przedmiotowy – art. 1

- Ustawa reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało **naruszone** na skutek:
 - **działania** lub **bezczywności**
 - sądu lub prokuratora prowadzącego/nadzorującego postępowanie przygotowawcze.

Przesłanki wniesienia skargi – art. 2

- postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych
- albo
- dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (**przewlekłość postępowania**)

- odpowiednio ww. stosuje się do postępowania przygotowawczego
- strona wnosi skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

Kryteria
oceny
przewlekłości
– art. 2 ust. 2

- terminowość i prawidłowość podejmowanych czynności;
- łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego na jakim etapie skarga została wniesiona;
- charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień;
- zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Uprawnieni
do
wniesienia
skargi –
art. 3

postępowanie o przestępstwa skarbowe i
wykroczenia skarbowe – **strona**;

postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności
podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod
groźbą kary – **strona lub wnioskodawca**;

postępowanie karne – **strona oraz
pokrzywdzony, nawet jeśli nie jest stroną**;

postępowanie w sprawach o wykroczenia -
strona

Organ właściwy do rozpoznania skargi – art. 4

- Reguła: **sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się postępowanie.**
- Jeśli skarga dotyczy postępowania przed sądem rejonowym i sądem okręgowym – **w całości sąd apelacyjny.**
- Jeśli skarga dotyczy postępowania przed sądem okręgowym i sądem apelacyjnym – **w całości sąd apelacyjny.**
- Jeśli skarga dotyczy postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym – **Sąd Najwyższy.**
- Jeśli skarga dotyczy **postępowania przygotowawczego** – **w całości sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy.**
- Jeśli skarga dotyczy przewlekłości postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe lub postępowania karnego, które toczy się przed sądem – sąd właściwy według przepisów art. 4 ust. 1-2 jest właściwy do rozpoznania skargi w zakresie przewlekłości postępowania przygotowawczego

Wniesienie skargi – art. 5

- skargę wnosi się w toku postępowania w sprawie!
- składa się ją do sądu, przed którym toczy się postępowanie
- w postępowaniu przygotowawczym – składa się do **prokuratora prowadzącego lub nadzorującego to postępowanie**

Wymogi formalne skargi – art. 6

- powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego;
- opłata: 200 zł;
- **obligatoryjnie:**
 - żądanie **stwierdzenia przewlekłości** postępowania w sprawie, której skarga dotyczy;
 - przytoczenie **okoliczności** uzasadniających żądanie;
- **fakultatywnie:**
 - żądanie wydania sądowni rozpoznającemu sprawę albo prokuratorowi prowadzącemu lub nadzorującemu postępowanie przygotowawcze **zalecenia podjęcia** w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności;
 - żądanie zasądzenia **odpowiedniej sumy pieniężnej**

Rozpoznanie skargi

- Skład: **trzech sędziów**.
- Stosuje się odpowiednio przepisy o **postępowaniu zażaleniowym** obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy.
- Sąd powinien wydać orzeczenie w terminie 2 miesięcy od daty złożenia skargi.
- Skarga nie spełnia wymogów formalnych – **odrzucenie** bez wzywania do uzupełnienia braków.
- Skarga wniesiona przez nieuprawnionego lub niedopuszczalna – **odrzucenie**.
- Skarga niezasadna – **oddalenie**.
- Skarga zasadna – sąd, uwzględniając skargę **stwierdza, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania**.

Uwzględnienie skargi

- stwierdzenie, że nastąpiła przewlekłość postępowania;
- na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne – **nie mogą one wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy;**
- na żądanie skarżącego sąd przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych